

O'ZBEKISTON TIBBIY TURIZMNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15424502>

Talipova Malikaxon Xusan qizi

Xalqaro Nordik universiteti

2-kurs magistratura talabasi

mlktalipova@gmail.com

+998946402411

Annotatsiya: Hozirgi kunda tibbiy turizm zamonaviy turizmning eng daromadli turlaridan biri bo'lib, u nafaqat yuqori o'sish sur'atlariga ega, balki dunyoning ko'plab mamlakatlari uchun iqtisodiy rivojlanishining hal qiluvchi omili bo'lib hisoblanadi. Dunyoning 50dan ortiq mamlakati tibbiy turizmni rivojlantirishni milliy siyosatning maqsadlaridan biri deb hisoblayotgani, sog'liqni saqlashning yangi konsepsiyasi paydo bo'lishiga ko'maklashayotgani bejiz emas. Uunga ko'ra, har qanday shaxs boshqa davlatga sahoat qilib sifatli va o'z vaqtida tibbiy yordam olishi mumkin. Bundan tashqari, rivojlangan mamlakatlarga qaraganda tibbiyot sohasi yaxshi rivojlanmagan hududlardagi aholi ham chet elga tibbiy sayohatlarni amalga oshirishmoqda. Birinchi holda, turistlar tegishli tibbiy texnologiyalarga ega arzonroq tibbiy xizmatlarni izlaydilar. Ikkinchi holda, ular o'z mamlakatlarida mavjud bo'lmagan yoki sifatsiz xizmatlar o'rniga boshqasini qidiradilar.

Kalit so'zlar: Tibbiy turizm, tibbiy turizm bozori, tibbiy davolanish, turizm infratuzilmasi, geografik joylashuv, sog'liqni saqlash infratuzilmasi, turistik salohiyat, tibbiy xizmatlar, sayyoh.

Аннотация. В настоящее время медицинский туризм является одним из наиболее прибыльных видов современного туризма. Недаром более 50 стран мира считают развитие медицинского туризма одной из целей своей национальной политики и способствуют появлению новой концепции здравоохранения. По его словам, любой человек может поехать в другую страну и получить качественную и своевременную медицинскую помощь. Кроме того, люди из регионов, где медицина не так развита по сравнению с развитыми странами, также совершают медицинские поездки за границу. В первом случае туристы ищут более дешевые медицинские услуги с соответствующими медицинскими технологиями. Во втором случае они ищут несуществующие или некачественные услуги в своей стране.

Ключевые слова: Медицинский туризм, рынок медицинского туризма, лечение, инфраструктура туризма, географическое положение, инфраструктура здравоохранения, туристский потенциал, медицинские услуги, турист.

Abstract. *Currently, medical tourism is one of the most profitable types of modern tourism. It is not for nothing that more than 50 countries of the world consider the development of medical tourism as one of the goals of their national policy and contribute to the emergence of a new concept of health care. According to him, any person can travel to another country and receive high-quality and timely medical care. In addition, people in regions where the medical field is not well developed compared to developed countries are making medical trips abroad. In the first case, tourists look for cheaper medical services with appropriate medical technologies. In the second case, they look for non-existent or poor quality services in their country.*

Key words: *Medical tourism, medical tourism market, medical treatment, tourism infrastructure, geographical location, health infrastructure, tourist potential, medical services, tourist. Tibbiy turistning manfaatlari ko'p jihatdan xalqaro turistning manfaatlari mos keladi. Biroq, umumiy xususiyatlarga qaramay, tibbiy turizm o'ziga xos xususiyatlarga ega: tibbiy turizm doirasida sayohatdan zavqlanish nafaqat sayohatning o'zi, balki sayyoh uyiga qaytganidan keyin ham, bemor o'z sog'lig'ining uzoq muddatli yaxshilanishini his qilishi mumkin bo'lgan paytda paydo bo'ladi.*

Shu bilan birga, tibbiy turizm ko'rsatkichlarining o'sishi milliy sog'liqni saqlash tizimlari o'rtasidagi raqobatni, sanoatning texnologiyaga qaramligini, sog'liqni saqlash resurslaridan notekis foydalanishni hamda sog'liqni saqlash va turizmning jadal globallashuvini aks ettiradi.

Tibbiy turizm indeksi (MTI) ma'lumotlariga ko'ra, tibbiy turizmning asosiy yo'nalishlari Tayland, Hindiston, Turkiya, Kanada, Singapur, Yaponiya, Kosta-Rika, Isroil, Abu-Dabi va Meksikadir. Hozirgi vaqtda tibbiy xizmatlarning global bozori o'z infratuzilmasi (tibbiy boshqaruv, akkreditatsiya organlari, tibbiy turizm agentliklari va turoperatorlar) bilan allaqachon shakllangan. Bugungi kunda Xalqaro tibbiy turizm assotsiatsiyasi ma'lumotlariga ko'ra, har yili 11 millionga yaqin sayyoh tibbiy yordam olish maqsadida sayohat qiladi.¹ Xalqaro sog'liqni saqlash tadqiqotlari markazining Tibbiy turizm indeksiga ko'ra 2024-yilda jahon bo'yicha tibbiy xizmatlar sektori 35,78 milliard AQSH dollarini tashkil etdi. Hozirda bu bozor ko'rsatkichi 43,51 milliard AQSH dollarida baholanmoqda, 2030-yilga kelib esa 101,98 milliard AQSH dollariga yetishi kutilmoqda.² Mamlakatimizda 2024-yilda 120 000 xorijiy fuqarolar tibbiy yordam so'rab murojaat qildi, bu 2023-yilga nisbatan 43,2 foizga ko'pdir. Tashrifchilar sonining bunday ko'payishi O'zbekistonning sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish bo'yicha mintaqaviy markaz sifatida obro'si oshib borayotganidan dalolat beradi. Umuman olganda, Tojikiston, Qozog'iston, Qirg'iziston kabi qo'shni davlatlardan kelayotgan bemorlar soni ortgan, ammo uzoqroq mamlakatlardan ham bemorlarning oqimi oshib borayotganini ko'ryapmiz. Bu fakt shundan dalolat beradiki, O'zbekiston

¹ <https://www.medicaltourism.com/mti/2020-2021/overview>

² <https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/ehealth-market-size/global>

nafaqat qulay, balki xalqaro standartlarga javob beradigan tibbiy yordam ko'rsatish potensialiga ega.

Mamlakatimiz rahbari tibbiy turizmning mamlakatimiz uchun strategik ahamiyatini e'tirof etgan holda, keyingi yillarda ushbu sohani rivojlantirish bo'yicha 2024-yil 25-sentabrda "O'zbekiston Respublikasida davolash-sog'lomlashtirish turizmini yanada rivojlantirishga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorni imzoladi. Bu esa tibbiy va sog'lomlashtirish turizmining rivojlanishini rag'batlantirish uchun turtki bo'lib qo'shma xizmatlar ko'rsatuvchi tibbiy turizm klasterlarini yaratishga ham zamin yaratadi, masalan, "konsalting – diagnostika – davolash – turoperator – transport – tibbiy tarjimon" xizmatlari; O'zbekistonni "Avitsenna" nomi ostida nufuzli sog'lomlashtirish turizmi brendi sifatida targ'ib qiladi va sarmoya kiritishni rag'batlantiradi.

Ushbu qaror global tibbiyot turizmi uchun yangi muhim yo'nalishga aylanish yo'lidagi muhim bosqichni belgilaydi. Imkoniyatlarimizdan to'liq foydalanish uchun yurtimizda xizmat sifati va innovatsiyalarga e'tibor qaratilishi kerak. Xalqaro bemorlar o'rtasida ishonchni mustahkamlash uchun bizga tibbiy yordamning yuqori standartlari va samarali strategiyalar kerak bo'ladi. Shunga ko'ra hozirgi paytda hududlarning tibbiy turistik imkoniyatlarni aniqlash va tibbiy turizmning o'ziga xos yo'nalishlarini tashkil etishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqish hamda amaliyotga qo'llash mavzuning dolzarbligini ifodalaydi.

Yuqoridagi keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, hozirgi kunda tadqiqotimiz mavzusi bo'lgan O'zbekistonda tibbiy turizmni innovatsion rivojlantirish istiqbollari ko'pgina jahon mamlakatlari uchun turizm infratuzilmasi bilan bir qatorda mamlakat iqtisodiyotiga daromad keltiruvchi sohalarni, sog'liqni saqlash tizimini hamda turizm sohasini rivojlantirish uchun drayver bo'lib xizmat qiladi. Bu esa yana bir bor tanlangan tadqiqot mavzusining dolzarbligini yaqqol namoyon etadi.

Yuqoridagi keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, hozirgi kunda tadqiqotimiz mavzusi bo'lgan O'zbekistonda tibbiy turizmni innovatsion rivojlantirish istiqbollari ko'pgina jahon mamlakatlari uchun turizm infratuzilmasi bilan bir qatorda mamlakat iqtisodiyotiga daromad keltiruvchi sohalarni, sog'liqni saqlash tizimini hamda turizm sohasini rivojlantirish uchun drayver bo'lib xizmat qiladi. Bu esa yana bir bor tanlangan tadqiqot mavzusining dolzarbligini yaqqol namoyon etadi.

Respublikamizda turizm rivojlanishi bilan bog'liq bo'lgan masalalarga rahbarimiz tomonidan katta e'tibor berilib mamlakatimizning turistik salohiyatidan samarali foydalanish yo'llarini shakllantirish ko'pgina ustida ilmiy-amaliy ishlar olib borilayotganini ham o'rganildi.

Bularga „O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi "Turizm to'g'risida"gi O'RQ-549-sonli Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 2-dekabrda "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-4861-sonli farmoni, 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PF-

5611-sonli Farmoni va ushbu farmon bilan tasdiqlangan “2019-2025-yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish” Konsepsiyasi, 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-sonli Farmonlari, O‘zbekiston Respublikasining “Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to‘g‘risida”gi Qonuni, 2021-yil 9-yanvardagi PF-6165-son “O‘zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi, 2021-yil 30-oktabrdagi PQ-5270-son “Turizm, madaniy meros va muzeyshunoslik sohalarida malakali kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi, 2022-yil 30-apreldagi PQ-232-son “Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.09.2024 yildagi “O‘zbekiston Respublikasida tibbiy va sog‘lomlashtirish turizmini yanada rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-335-sonli qarori hamda mazkur sohaga tegishli boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda mazkur dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

Yuqoridagi qonun, farmon va qarorlardan ko‘rinib turibdiki, respublikamizning turizm salohiyatini rivojlantirish va bu sohaga investitsiyalarni faol jalb etish uchun qulay sharoitlar yaratish, shu bilan birga, mamlakatimizda turistik ko‘rgazma obyektlari va rekreatsiya zonalari sifati salohiyatidan to‘liq foydalanilib “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”ning “Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o‘sish sur‘atlarini ta‘minlash” bobining 35-maqsadida “O‘zbekiston bo‘ylab sayohat qiling” dasturi doirasida mahalliy sayyohlar sonini 12 million nafardan oshirish hamda respublikaga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar sonini 9 million nafarga yetkazish, to‘siqsiz turizm infratuzilmasini mamlakatning asosiy turizm shaharlarida keng joriy qilish, 2026-yilgacha turizm sohasida band bo‘lgan aholi sonini 2 baravar oshirib, 520 ming nafarga yetkazish hamda Toshkent viloyatida turizm salohiyatini yangi bosqichga olib chiqish bo‘yicha alohida dastur ishlab chiqish kabi vazifalar maqsad qilinganini ko‘rish mumkin.

Ilmiy izlanishlar mobaynida yurtimizda

Ayni damda tibbiy turizm industriyasining shakllanishi va rivojlanishining asosiy omillaridan biri sifatida innovatsiyalarni alohida ajratib ko‘rsatish zarur. Innovatsion jarayonlarning rivojlanishi parallel ravishda turizmning, xususan tibbiy turizmning ham rivojlanishiga sabab bo‘ladi. Mamlakatimizda tibbiy turizmni innovatsion rivojlantirish uchun barcha shart-sharoitlar mavjud bo‘lib ularning asosiy yo‘nalishlari sifatida quyidagilarni sanab o‘tish mumkin:

1. Zamonaviy Tibbiyot Infratuzilmasi

- Tibbiyot muassasalarini modernizatsiya qilish: Yangi texnologiyalarni joriy etish va mavjud klinikalarni zamonaviy uskunalar bilan ta'minlash.

- Sanatoriyalar va spa markazlarini rivojlantirish: Yurtimizda mavjud bo‘lgan tabiiy resurslardan (mineral suvlar, muddatli kurortlar) foydalanish orqali sog‘liqni saqlash xizmatlarini taklif etish.

2. Innovatsion Texnologiyalar (Raqamli iqtisodiyot)

- Telemeditsina: Masofadan tibbiy xizmatlar ko'rsatish imkoniyatlarini rivojlantirish, bu esa chet ellik bemorlar uchun qulaylik yaratadi.

- Sun'iy intellekt va big data: Tibbiy ma'lumotlarni tahlil qilish va bemorlar uchun shaxsiylashtirilgan davolash rejalarini ishlab chiqish.

3. Ta'lim va Malaka Oshirish

- Tibbiyot xodimlarini tayyorlash: Xalqaro standartlarga mos keladigan malaka oshirish kurslari va dasturlarini tashkil etish.

- O'qituvchilar va mutaxassislar bilan hamkorlik: Chet eldagi tibbiyot ta'lim maskanlari bilan hamkorlik qilish.

4. Marketing va Brend rivojlantirish

- Xalqaro marketing strategiyalari: Tibbiy turizmni targ'ib qilish uchun xalqaro ko'rgazmalar va konferensiyalarda ishtirok etish.

- Brendni yaratish: O'zbekistonni tibbiy turizm markazi sifatida tanitish uchun o'ziga xos brendni yaratish.

5. Xalqaro Hamkorlik

- Chet el muassasalari bilan hamkorlik: Tibbiy xizmatlar ko'rsatishda xalqaro standartlarni joriy etish va boshqa davlatlar bilan o'zaro tajriba almashish.

- Tibbiy turizm sohasida investitsiyalar: Chet el investorlarini jalb qilish va tibbiyot sohasidagi innovatsion loyihalarga sarmoya kiritish.

6. Sog'liqni Saqlash Siyosati

- Davlat dasturlari: Tibbiy turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish.

- Sog'liqni saqlash tizimini yaxshilash: Tibbiy xizmatlar sifatini oshirish va bemorlar uchun qulay sharoitlar yaratish.

Ushbu strategiyalarni qo'llash kelajakda O'zbekistonda tibbiy turizmni innovatsion rivojlantirishga, nafaqat iqtisodiy jihatdan yaxshilashga, balki xalqimizning, shuningdek tibbiy xizmatlar olish maqsadida mamlakatimizga tashrif buyurgan sayyohlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratib beradi hamda yurtimizni jahon miqyosida tibbiy turizm maskanlaridan biriga aylantirishga yordam beradi va kelajakda ushbu sohaning o'sishini ta'minlaydi.

tibbiy turizm sohasida mavjud bo'lgan asosiy muammolar ham ajratib o'rganildi:

iqtisodiy muammolar - tibbiy maqsadlardagi kirish turizmini rag'batlantirish dastaklarini takomillashtirish, tibbiy turizmni moliyaviy qo'llab-quvvatlash bo'yicha iqtisodiy preferensiyalar joriy qilish.

tashkiliy muammolar – tibbiy turizmni rivojlantirish bo'yicha xorij tajribasini qo'llash, tibbiy turizmga ixtisoslashgan menejerlar tayyorlash jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish.

marketing muammolari – tibbiy turizmni rivojlantirishning marketing omillarini tizimlashtirish va tibbiy turizmni o'rta istiqbolda rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish.

huquqiy muammolar – tibbiy turizmning xalqaro miqyosdagi o'sish tendensiyalariga erishishga doir huquqiy kafolatini kuchaytirish.

Vaziyatni yaxshilash maqsadida 2024-yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida davolash-sog'lomlashtirish turizmini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori (2024-yil 23-sentabrdagi PQ-335-son) qabul qilingan bo'lib, uning doirasida "Tibbiy mehmondo'stlik" dasturi ("Tibbiyot xizmatlarini ko'rsatuvchi qo'shma gospitalizatsiya") ishga tushirildi. «Konsalting - diagnostika - davolash - turoperator - transport - tibbiy tarjimon» va o'zining «Avitsenna» tibbiy turizm brendi e'lon qilindi. Xususiy klinikalarga sertifikatlar olish va xorijiy ko'rgazmalarda qatnashish xarajatlari Sog'liqni saqlash vazirligining budjetdan tashqari mablag'lari hisobidan qoplanadi, chet ellik mijozlar uchun esa QQS ham qaytariladi. Bu esa, o'z navbatida mamlakatimizda tibbiy turizm industriyasining rivojlanishiga va bu sohada mavjud bo'lgan muammo va to'siqlarni bartaraf etishga turtki bo'lib xizmat qiladi.

Tibbiy turizm mavzusida ko'pgina chet ellik va mahalliy tadqiqotchi olimlarning olib borgan izlanishlarini o'rganib chiqilib, hozirda ushbu sohaning rivojlanishiga turtki bo'lib xizmat qilayotgan bir nechta omillarni ajratib olindi:

Xarajatlarni tejash - Tibbiy turizmning asosiy sababi xarajatlarni tejashdir: protseduralar ko'pincha bemor yashaydigan mamlakatga qaraganda 30-80% arzonroqdir.

Tibbiy xizmat sifati - Tibbiy turistlarning qariyb 50 foizi yuqori sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati tufayli tibbiy turizm yo'nalishlarini tanlaydi.

Sug'urta qoplamasining yo'qligi - Tibbiy sayyohlarning taxminan 25 foizi davolanish uchun chet elga ketishadi, chunki ba'zi protseduralar ularning sug'urta rejalarida qoplanmagan.

Kutish vaqtini qisqartirish - O'z mamlakatlaridagi uzoq kutish ro'yxatlari tibbiy sayyohlarning 20 foizini chet elda tezroq davolanish usullarini izlashga majbur qiladi.

Ilg'or texnologiyalar - tibbiy sayyohlarning qariyb 30% ilg'or tibbiy texnologiyalar va davolash usullaridan foydalanish uchun sayohat qiladi.

Maxfiylik - Tibbiy sayyohlarning taxminan 15 foizi xorijdagi tibbiyot muassasalari tomonidan taqdim etiladigan maxfiylik va maxfiylikka ustuvor ahamiyat beradi.

Mahalliy bilim va ko'nikmalarning yetishmasligi - Tibbiy sayyohlarning 20% ga yaqini sayohat qiladi, chunki ular uchun zarur bo'lgan maxsus tibbiy bilimlar mahalliy darajada mavjud emas.

Yaxlit va muqobil muolajalar - Tibbiy sayyohlarning taxminan 10% muqobil va yaxlit davolash usullarini izlaydi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, hozirgi bosqichda tibbiy turizmning rivojlanishi globallashtirish jarayonlari bilan chambarchas bog'liq. Chegaralarning ochilishi, yagona iqtisodiy makonlar, odamlarning sog'lig'iga bo'lgan intilishi, hayot sifati va davomiyligini yaxshilash tibbiyotning jadal rivojlanishiga va tibbiy turizmning jahon bozorini shakllantirishga turtki beradi. O'zbekistonda ushbu sohani muvaffaqiyatli rivojlantirish, yangi bozorlarga chiqish uchun barcha imkoniyatlar mavjud. Olib borgan izlanishlar

natijasida quyidagi tavsiyalarni amalga joriy qilish yurtimizda tibbiy turizm sohasini rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin:

Birinchidan, xorijlik mehmonlar bilan muloqot qilish masalalariga ko'proq e'tibor qaratish lozim, chunki Euromonitor International ma'lumotlariga ko'ra, "tibbiy" turistlarning noroziligiga asosiy sabab til to'sig'idir. Tibbiyot muassasalari xodimlarining chet tillarini bilish darajasini oshirish, potensial mijozlar tilida veb-saytlar mavjudligini ta'minlash zarur. Shuningdek, mutaxassis tayyorlash yo'nalishlari bo'yicha oliy va o'rta maxsus kasb-hunar ta'limining barcha davlat ta'lim standartlariga chet tillarini umumiy kasbiy va kasbiy kompetensiyalar sifatida o'rganish standarti kiritilsin.

Ikkinchidan, xalqaro tadbirlarni ko'proq tashkil etish, milliy tibbiyot markazlari va shifokorlarining imkoniyatlarini, zamonaviy jihozlarni ko'rsatish, bu borada faol ish olib boruvchi va ommalashtirishga xizmat qiladigan yirik xalqaro hamkorlarni jalb etish. Aytish joizki, hozirgi vaqtda xorijda O'zbekistonda ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar, mavjud klinikalar va mutaxassislar haqida xabardorlik darajasi past.

Uchinchidan, kiruvchi tibbiy turizmni rivojlantirishning samarali vositasiga aylanishi mumkin bo'lgan tibbiy mahsulotlarni sug'urtalash tizimini rivojlantirish.

To'rtinchidan, milliy tibbiy turizm bozori holatini (kirish, chiqish, daromadlar, xarajatlar) xolis baholash imkonini beradigan statistik hisobni takomillashtirish.

Beshinchidan, tashkilotlarning zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar xarid qilish, mavjudlarini modernizatsiya qilish va yangi obyektlar qurishga yo'naltirgan foydasini soliqdan ozod qilish orqali sog'lomlashtirish fondini soliq imtiyozlari orqali yangilash. Sovet davrida qurilgan va Sharqiy va G'arbiy Yevropaning odatiy kurortlariga o'xshamaydigan sanatoriylarda ozgina xorijiy sayyohlar pul sarflashni xohlashadi.

Oltinchidan, tibbiy turizm bo'yicha maxsus veb-sayt yaratish, unda xizmatlar turlari, xizmat ko'rsatuvchi provayderlar, narxlar, davolanish, sog'lomlashtirish tadbirlari, hamrohlik qiluvchi shaxslarning turar joyi va ovqatlanishi, viza olish uchun hujjatlarni tayyorlash, sug'urta qilish imkoniyati va boshqa ma'lumotlar taqdim etiladi. Sayt bir nechta tillarda (rus, ingliz, arab, xitoy, ispan, fransuz) yuritilishi kerak.

Yettinchidan, tibbiy turizm sohasida ta'lim standartlarini, xususan, tibbiy turlar (xizmatlar) tashkil etish, tibbiyot xodimlari bilan muloqot qilish va boshqalar (masalan, turizm va servis texnikumlari negizida) yo'nalishlari bo'yicha kadrlar tayyorlashni amalga oshirish.

O'zbekistonda ushbu yo'nalishni muvaffaqiyatli rivojlantirish va yangi bozorlarga chiqish uchun barcha imkoniyatlar bor bo'lib mavjud to'siqlarni bartaraf etish va taklif etilayotgan tavsiyalarni amalga oshirish barqaror va raqobatbardosh tibbiy turizm industriyasini yaratadi, bu esa mamlakat iqtisodiyotiga ham, boshqa sohalariga ham, uning fuqarolariga ham foyda keltiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. „O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi “Turizm to‘g‘risida”gi O‘RQ-549-sonli Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 2-dekabrdagi “O‘zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-4861-sonli farmoni.
3. 2019-yil 5-yanvardagi “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” PF-5611-sonli Farmoni.
4. “2019-2025-yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish” Konsepsiyasi.
5. 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-sonli Farmoni.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.09.2024 yildagi “O‘zbekiston Respublikasida tibbiy va sog‘lomlashtirish turizmini yanada rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-335-sonli Qarori.
7. Turizm qo'mitasi huzuridagi «Turizmni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot instituti» davlat muassasasining Ustavi.
8. Special issue of international scientific journal science and innovation november 2024 | issn: 2181-3337 | scientists.uz
9. Nuraliyeva Feruza Yangiboyevna. Перспективы и проблемы развития медицинского Туризма в ОАЭ. International scientific-online conference. part 35: april 9th, 2025.
10. Buxarova N.G. Aqlli turizmni rivojlanishi – turizm sektorining bo‘lajak mutaxassislari kelajagi. International scientific-online conference. part 35: april 9th, 2025.
11. Ardito, L., Cerchione, R., Del Vecchio, P., & Raguseo, E. (2019). Big data in smart tourism: Challenges, issues and opportunities. Current Issues in Tourism, 22(15), 1805–1809.
12. Journal of Tourism Research, 30, 1–12. Kontogianni, A., & Alepis, E. (2020). Smart tourism: State of the art and literature review for the last six years. Array, 6, 100020.
13. <https://www.medicaltourism.com/mti/2020-2021/overview>
- ^{14.} <https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/ehealth-market-size/global>